OPT motive

săptămânal de cultură

nr. 12
17 ianuarie
2022

Proza anului 2021

„Translucid"
de Ligia Pârvulescu,
BPC, Litera

„Drumu-i lung, căldura mare"
de Radu Aldulescu,
BPC, Litera

„Tatăl meu la izolare"
de Cristian Teodorescu,
Polirom

„Acul de aur și ochii Glorianei"
de Radu Paraschivescu,
Humanitas

„Înainte de întuneric"
de Dan Stanca,
BPC, Litera 2021

„Dispariția"
de Cosmin Perța,
Polirom

„Exodul mieilor"
de Irina Georgescu Groza,
Nemira

„Salamadre"
de Liviu Stan,
BPC, Litera 2021

„Tot înainte"
de Ioana Nicolae,
Humanitas

„Treisprezece. Proză fantastică" – volum colectiv,
BPC, Litera

Topul revistei

OPTm

Astă-noapte am visat un vis
pentru care nu am studii:
am visat că sunt tractorist
Ion Mureșan

foto: Cătălin D. Constantin

Un fel de bilanț

Catrinel POPA

Trebuie să mărturisesc din capul locului că acesta nu este tocmai un „bilanț". Sunt doar gânduri răzlețe despre câteva dintre cărțile publicate în 2021 cu care am avut șansa să mă întâlnesc și pe care nu le-am uitat. Există, cu siguranță, multe altele cel puțin tot atât de interesante cu care nu m-am intersectat și, în consecință, lipsesc din lista mea. Tot întâmplarea e de vină.

Dintre cărțile prozatorilor străini traduși în română anul acesta, printre cele memorabile se numără – după părerea mea – *Profesorul și nebunul* de Simon Winchester (volum apărut în colecția Sapiens a Editurii ART, în traducerea lui Cezar Petrilă). Cartea m-a interesat și pentru că îmi erau familiare câteva detalii despre „complicitatea" dintre James Murray, editorul *Dicționarului Oxford* și enigmaticul William Minor dintr-un eseu al lui Alberto Manguel. Minor era, după cum s-a dovedit, nu numai un foarte talentat cercetător în domeniul lexicografiei, ci și un criminal declarat nebun. Acest lucru nu a părut să-l deranjeze prea tare pe James Murray, încântat că a găsit un colaborator de nădejde pentru grandiosul său proiect lexicografic. Ziarist de meserie, Simon Winchester relatează povestea celor doi cu farmec, subtilitate și știință a dozării suspansului, ceea ce o transformă într-o lectură atractivă pentru mai multe categorii de cititori. Dovadă că romanul a fost ecranizat în anul 2019, avându-i pe Mel Gibson și Sean Penn în rolurile principale.

O altă carte demnă de ținut minte este fără doar și poate *Cea mai mică femeie din lume. Proză scurtă 1940-1964* de Clarice Lispector apărută la Humanitas Fiction în traducerea Ancăi Milu-Vaidesegan (care semnează și postfața). Ceea ce seduce în acest caz este, pe lângă obstinata căutare a autenticității, versatilitatea unei scrituri ce topește laolaltă simboluri, metafore și aluzii intertextuale (motiv pentru care scriitoarea a fost comparată cu Borges și Fernando Pessoa).

Last but not least, am primit cu bucurie vestea apariției romanului *Fizica tristeții*, semnat de unul dintre cei mai faimoși scriitori bulgari contemporani, Gheorghi Gospodinov, publicat anul acesta, în traducerea Cătălinei Puiu la Editura Pandora M (colecția Anansi). După *Un roman natural* (Cartier, 2011) și volumul de versuri, *Înainte să inventez căderea* (Casa de Editură Max Blecher, 2019), *Fizica tristeții* oferă cititorului român ocazia să cunoască mai bine literatura lui Gospodinov. Și mai ales să exploreze un labirint de povești în care reflecția melancolică se îmbină armonios cu umorul, iar investigația „arhivistică" cu patima de colecționar. Cum se întâmplă, de altfel, în scrierile celor mai dăruiți povestași din Est.

În ceea ce privește proza autohtonă, o mențiune aparte merită reeditarea romanului *Omulețul roșu* de Doina Ruști, la Editura Litera, în limba română și (re)tălmăcit în italiană de către Roberto Merlo (la Sandro Teti Editore din Roma). Cele două povești principale care se intersectează în carte (a Laurei și a lui Albert), precum și numeroasele fire epice derivate din ele urzesc un adevărat labirint de istorioare insolite, surprinzătoare și extrem de actuale, comparabile cu cele țesute de Minotaurul lui Gospodinov.

Un alt volum de proză pe care l-am citit cu plăcere în această toamnă este *Cuțitul japonez* de Răzvan Petrescu, apărut la Editura Polirom. Cele zece proze care îl compun (chiar unsprezece, dacă punem la socoteală și Nota autorului) confirmă forța unuia dintre maeștrii incontestabili ai prozei scurte, greu de egalat când vine vorba de rafinament stilistic, umor negru, știința (cinematografică) a montajului.

În fine, la capitolul non-ficțiune, evenimentul anului 2021 mi se pare a fi cartea Martei Petreu despre Lucian Blaga (*Blaga, între legionari și comuniști*, apărută la Editura Polirom), în care autoarea – cu exemplar profesionalism – reușește să demonteze multe dintre teoriile false țesute în jurul biografiei lui Blaga (sau – după propria formulă – să disipeze „norul radioactiv al zvonurilor").

La răspântia zărilor

Medievali sau moderni, călătorii nu-s de părere că omul de aici e același cu un semen de la o milă mai încolo. Dacă ar fi fost altminteri, turismul nu s-ar fi conservat decât ca sport olimpic. Or, magia călătoriei stă în convingerea că și repetitivul are suspansurile sale. Să fie clar, călătoria se răzgândește deseori. Și călătorul i se supune, chit că o să-și poticnească scrutările în dușumeaua resemnării. Dar fără să tulbure nicicum fluența Cosmosului. Călătoria nu respectă o rută, împrăștie șovăieli. Iar călătorul nu se ciondănește cu ambientul: i se sustrage când și când, stând cam mult în mintea lui (Andrei Pleșu, *Pitoresc și melancolie*). Și sunt destule consecințe. *Călătoria nu se dă în vânt după cronologizări, preferă diferențieri*; cum ar fi contrastul dintre gândirea turistului aeropurtat și aceea a pelerinului pedestru. Medievalii îndurau orice frison ridicat din bucuria de a fi a lucrurilor; sau din tristețea stingerii lor. Modernii își degustă plictisul, promovându-l ca tabiet. Nimic nu-i însă pierdut. Universul nu ne acceptă mai puțin. Îl ignorăm noi prea mult (Alejo Carpentier, *Pașii pierduți*).

Sfat: despre călătorie să n-ai păreri. Deși mergi, încă o dată, unde mai fuseseși: „adevărata încercare pentru fiecare alegere e să o faci încă o dată știind foarte bine ce te-ar costa", estimează Oracolul din *Matrix – Revoluții* (2003). Depinde însă de fiecare unde-și duce văzduhul: doar atâtea țări ale nimănui decorează pereții văzului! Călătoritul nu se laudă cu un mod decisiv de a fi. De aia nu strică să mai tachinezi oleacă neștiutul. Căci triumful călătoriei nu e calculat. Nici deslușit. E resimțit: „nimeni nu vede dincolo de o alegere pe care n-o înțelegi", ne comunică același Oracol din sus-pomenitul film. Din păcate, nu mai empatizăm cu „mediul înconjurător". Îl inspectăm asiduu și degeaba. Lucrurile se zăvorăsc în culorile lor. Din cauză că omului îi este greu ca individ. Îi este, iarăși, mai ușor ca specimen. În aventura lor *update*, Hansel și Gretel nu-și mai irosesc firimiturile, își cheltuie calea. Soluții? Mai degrabă sugestii. Imaginația nu zburdă prea mult în afara Adevărului nostru. Unde mai pui că fantezia remaniază, neobosită, concretul. N-are altă materie primă. E limpede: lumea știe totuși să-ți dăruiască; tu, călătorule, învață să primești: „Realitatea e La Marginea faptelor / În afara lor / Faptele fac margini / Suntem în realitate" (Bogdan Ghiu, *Cu Orice e posibil*).

Încă ceva. A pleca în Cosmos e cam tot aceea cu a pleca în delegație. Și de ce nu? Deasupra

Lene burgheză

Aida Economu

Am bănuit că-și mușcase buzele înainte să intre în restaurant. A intrat elegant, cumva leneșă – acea lene specifică burgheziei, fermă. Purta o bluză roșie cu umerii goi și privirile tuturor pe ea. Părul – strâns într-un coc de balerină, care îi provoca migrene dese, dar îi lăsa gâtul lung la vedere. Făcea abuz de dermatograf negru, ceea ce îi dădea un aer trist și-i scotea în evidență cearcănele de insomniacă. Insomniacii au un fel de resemnare în ceea ce privește somnul și odihna, însă, la ea, insomnia părea o victorie asupra somnului.

Privi peste mese indiferentă, se așeză la bar și ceru un pahar cu sifon. Nu puteai ști dacă așteaptă pe cineva sau așteaptă luna august.

Frecventa restaurantul ăsta încă din adolescență, când venea cu tatăl ei la fiecare sfârșit de săptămână, el să bea rom și ea să mănânce bezea. Când a crescut, a început să propună băieților care o curtau acest loc pentru întâlniri, în primul rând pentru a-i intimida, căci era un loc pretențios, cu un meniu conceput să te umilească, atât cultural, cât și financiar, și apoi pentru că, din când în când, în ciuda dietelor pe care le ținea, trișa cu câte o bezea.

Viața o răsfățase cu atenție și admirație. Ea se răsfățase cu două relații și alte câteva aventuri. Toate, fără nicio morală.

Deși tânără, înțelesese repede diferența dintre *femme fatale* și bombă sexy și învățase, indiferent de anotimp, cum să-și descopere fie glezna, fie clavicula, ce parfum îi vine bine și ce materiale să cumpere pentru croitoreasa care îi cosea hainele *sur-mesure*.

Cu ani în urmă, picase la facultate și nu s-a mai deranjat să mai încerce. Dar ei îi plăcea să spună că a dat și a intrat la Drept de dragul alor ei și că a abandonat în anul doi, apoi a încercat un an la Istoria Artei, dar i-au părut prea închistați profesorii, iar programa superficială și lipsită de inspirație. Toate astea acopereau și lipsa amintirilor în ceea ce privește cei „trei ani" de facultate. Nu avea mintea suficient de ascuțită să poată fi o mincinoasă bună, dar detașarea ei te făcea să o crezi fără să-ți pui sau să-i pui prea multe întrebări. Bașca, nu întâlnise pe nimeni care să fi plecat mulțumit din băncile facultății, așa că toți o admirau, în final, pentru curajul de a renunța la creditele academice.

— Bună seara, Ilinca!

— Bună seara!

— Ce bei?

— Sifon.

— Fără bezea astă seară?

— Am terminat-o mai înainte.

Barmanului:

— Eu o să vreau o cafea, mulțumesc!

Ilincăi:

— Ți-am adus un cadou, dar nu am avut priceperea să îl împachetez. E un film. Poate l-ai văzut deja...

— Fitzcarraldo. E bun?

— Adică?

— E un film bun?

— Asta e ceva subiectiv. E un film care mi-a plăcut și m-am gândit că...

— Despre ce e?

— Te las să descoperi, de ce să-ți stric bucuria?! Era bun de văzut la cinema, dar slabe șanse...

— Mulțumesc! Cum ți-a fost ziua?

— Banală, așteptam cu nerăbdare să te întâlnesc.

Mihai e înalt, demodat și cinic. Mai e și însurat, are doi copii. L-a întâlnit la onomastica unei prietene, unde ea purta cele mai incomode încălțări cu toc din lume, iar el nu dansa defel. Au sfârșit prin a vorbi toată seara, așezați fiecare pe câte un fotoliu, despărțiți de o măsuță de cafea și întrerupți din când în când de gazdă.

Ceea ce urma să învețe Ilinca de la relația cu el – dincolo de filme și literatură – era că intelectualii sunt mult mai periculoși decât golanii.

Andi Mihalache

stelelor e o tăcere încă prea puțin umblată. Astfel, în *Interstellar*: *Călătorind prin univers* (2014), filmul lui Christopher Nolan, timpul nu cade niciodată în picioare. Totu-i pe dos: suprafețele circulă, duratele lâncezesc. Iar spiralele gravitației nu se plictisesc nici ele: macină întruna un trecut fără apărare, *trecutul unui viitor neatins încă*; dar pe seama căruia se făcuseră atâtea pronosticuri, încât oamenii credeau că el se consumase deja. Ni se dă impresia că scenaristul *Interstellar*-ului ar fi William Faulkner: „și, pe când vorbea despre vremurile acelea de demult și despre oamenii aceia, morți sau dispăruți, de o rasă diferită de oricare dintre cele pe care le știam, treptat, vremurile acelea încetau să mai fie vechi și deveneau prezentul, acum, nu numai ca și când s-ar fi întâmplat ieri, ci ca și când încă s-ar mai fi întâmplat, și unele dintre ele nici nu s-ar fi petrecut încă, ci urmau să fie mâine, așa că, în cele din urmă, părea că nici măcar eu însumi nu venisem încă pe lume, că nimeni din rasa mea, sau din oricare altă rasă pe care o aduseserăm cu noi, pe pământul acestei țări, nu venise încă aici" (*Nuvele regăsite*).

Adam citește lumea. Cu glas tare. N-o înțelege, o aude. N-o istorisește, o conspectează. Cu precădere în iunie. Când plouă peste normă. Știți deja motivul: cerul vine de la ruși. Ca să ne țină în casă. Și ca să călătorească el în locul nostru. Și pentru ca noi să nu ne alegem cu nimic. Evident, de nicăieri te întorci totdeauna desculț. În fine, se face târziu în călătoriile noastre. Încă o zi își retează seninul. Nori încărcați zăbovesc deja pe coama zărilor. Iar Ahasverus abia dacă își zvântă șosetele; la un foc rece, cu miros acru, de lemne jilave. Cerul nostru e oricum pe terminate, se dă cu porția. Astfel, călătorul speră să prindă măcar un ciob de văzduh înserat, oricât de mic; ca să aibă unde să-și așeze cortul, să-și întindă nesomnul, să-și oblojească regretele. Esențial nu este să eludăm o latitudine ori să păcălim o longitudine. Călătoria nu oferă certitudini, cultivă neprevăzute. Nu este o nevroză a sosirii ori vreo tipicăreală a căutării. Și nici o zăbavă a dibuirii categoric nu este. Nu câștigăm niciodată teren, curtăm o distanță. Ne frământăm savant, ne agităm ghiduș. *Călătoria este o întâlnire, îndelung exersată, între vrerea ta nesilită și felul în care neliniștea îți așază mirările*. Teoria chibritului? Poate că nu. „Niculae, unde mergem noi, domnule?", se încețoșa Victor Rebengiuc, pe sub pălăria lui de Moromete.

Domnica Cârciumaru: Iubesc periferiile

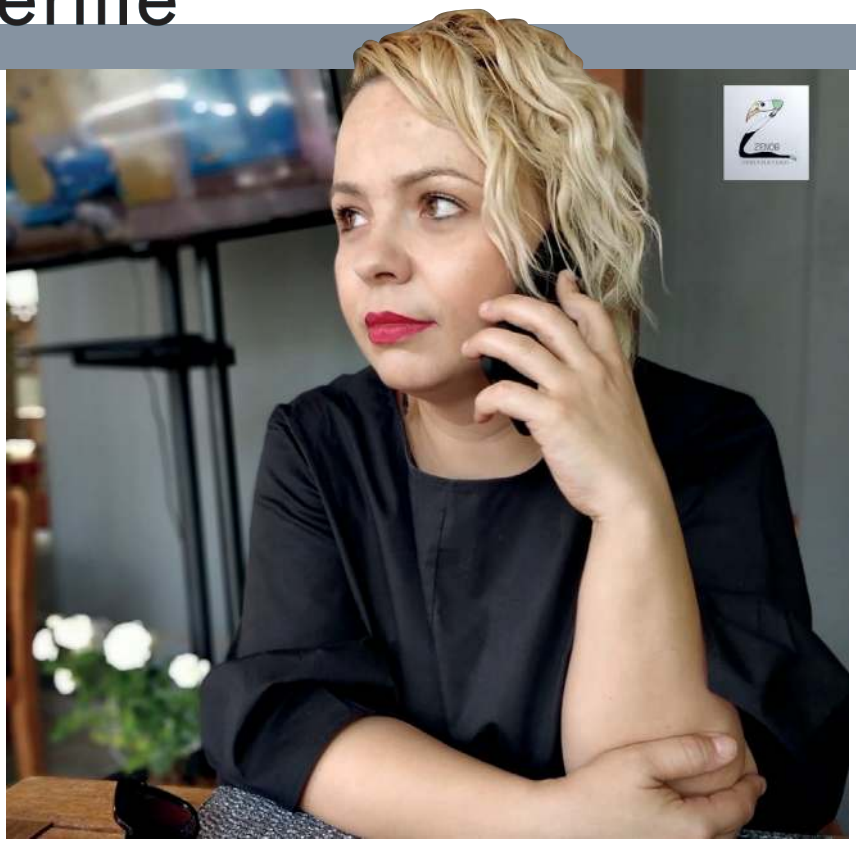

Pe când avea 15 ani, Domnica se învârtea pe o stradă cu zenobi, nu departe de Gara Basarab. Odată am văzut-o chiulind de la școală, cred c-am și scris despre asta. Unde putea să se ducă? A coborât strada și a scos din sac niște balerini bleu, schimbându-se cu rapiditate, aproape scăpând de pantofii normali. Ce crezi, Zenob, că pot să facă pantofii ăștia, m-a întrebat. Se pare că știuse din prima clipă că sunt pe urmele ei. Habar n-am, am zis eu, resemnat. Uite asta! – a mai spus și-a și dispărut, lăsând în urmă un fir de fum. Eram sigur că se afla în posesia pantofilor care te fac invizibil, ca după câteva clipe s-o văd printre nori. Apoi, am constatat că făcea zilnic plimbarea asta, așa cum ar fi alergat prin parc sau ar fi mers la înot. Cu timpul, mi-am schimbat viața și-am uitat de Domnica. Până ieri, când am zărit-o pe cer, deasupra Intersecției Eminescu. Evident, am strigat-o, ca și cum ne-am fi despărțit ieri. Bravo, Zenob, a zis ea, ai mai crescut între timp! Și-abia atunci mi-am dat seama că trecuse prima sută de ani de când ne cunoaștem.

Precis ai o amuletă în buzunarul pantalonilor!

Nu cred în amulete, mi se par apanajul persoanelor nesigure. În profesia mea, am crezut mereu în intuiție, ea a fost cea care m-a ghidat și poate ar putea trece drept porte-bonheur-ul meu.

Nici cosmetice preferate nu ai?

Voi recunoaște, dragă Zenob, am avut o perioadă lungă în care rujul roșu era *statement*-ul meu, dar odată cu apariția măștilor medicinale, a dispărut.

Hai să vorbim despre bijuterii!

OK. Cerceii sunt pe primul loc: mari, asimetrici, diferiți, adică în fiecare ureche alt tip. Am avut unii, cei mai dragi, unul cu o bulină, iar pe celălalt scria *love*. Îmi plac cerceii unicat. Din acest motiv, colind prin anticariate și târguri, în căutare de cercei uluitori, inimitabili. Bineînțeles, iubesc și alte bijuterii, de exemplu un inel mov, cu pietre, pe care l-am purtat multă vreme. Cumpăr camee din pura plăcere de a privi ceea ce-a migălit o mână de om. Ador perlele lungi, subțiri.

Cu asemenea bijuterii – putem ieși la cumpărături. Ce personaj de ficțiune ai lua cu tine?

Aș merge la cumpărături măcar o dată în viață cu Holly, din Breakfast at Tiffany's, al lui Truman Capote. Are genul meu de gusturi, genul meu de umor. Ne-am duce să cumpărăm pălării. O și văd mișcându-se cu eleganță, îi văd geanta, alături de pălăriile mele – tot felul, de la cele cu boruri mari la cele nonconformiste. Ea precis ar cumpăra chestii franțuzești, nedemodabile.

Dar dintre personajele create de tine, cu cine ai vrea să te întâlnești? Mă refer la cele care prind ființă de-a lungul castingului.

Personajele pentru care am făcut casting sunt în mare majoritate dintr-o lume marginală, periferică, rupte parcă din *Groapa* lui Eugen Barbu. Trebuie să mă gândesc.

Ai reușit să impui vreodată un actor într-un rol în care nu-l vedea nimeni?

O, bineînțeles! De pildă, pe Jean Constantin, consacrat unui anume tip de personaj, am reușit să-l conving și apoi să-l propun într-un film cehesc, unde era preferat Răzvan Vasilescu. Trebuia să facă un biciclist, un personaj comic și dramatic, copleșit de viață. Cred că prin rolul ăsta a avut ocazia să se rupă de tipul de roluri comice. A fost foarte convingător, pe rol. Avea o energie care îl ajuta să fie oricine. A fost fluid, pregătit să-și schimbe în mod firesc dispoziția.

Pentru ce gen de film ai vrea să faci casting?

M-ar interesa ceva în genul filmului lui Veit Helmer, *Sutienul* (2020). Adică un film românesc în acel registru.

Un maestru al confesiunilor

Ioana Drăgan

De câte ori sunt provocată să mă confesez public, mă autocenzurez de îndată și mă crispez, pe de-o parte de teama de a cădea facil în ridicol, pe de altă parte dintr-o modestie sinceră a convingerii ferme că nimic din ce trăiesc nu este diferit de ceea ce și toți ceilalți oameni o fac în trecerea noastră prin această lume.

O singură personalitate dintre cele pe care am avut norocul să le întâlnesc în viața literară sau pe platourile de televiziune mi-a răsturnat idiosincrazia pentru confesiuni: scriitorul Octavian Paler, de la a cărui dispariție au trecut, incredibil, aproape 15 ani... Ani în care mie mi-au lipsit atât de mult felul lui inconfundabil de a fi și de a se manifesta în spațiul public, iluziile acestui scriitor, pasiunea pentru parabole, mituri și pentru Don Quijote și modul în care Octavian Paler se autoportretiza, ca un maestru al confesiunilor, „în oglinzile sparte“ ale unui destin cu care nu s-a putut niciodată împăca.

Nu am cunoscut pe nimeni care să fie mai autentic în a clama „*Vreau să spun numai ce gândesc, ceea ce simt, ceea ce cred*“, și să o și facă, cu riscul asumat de a fi rămas un solitar al spiritului. Acesta a fost și titlul unui portret pe care i l-am făcut în volumul „Bibliotecile din oglindă“, dedicat scriitorilor români invitați în emisiunea mea Ex Libris de la Televiziunea Română, lansat la Târgul de carte Gaudeamus în noiembrie 2007, și pe care Octavian Paler nu l-a mai citit.

Au trecut de-atunci multe ediții ale târgului, inclusiv ultimele două virtuale, din rațiuni de pandemie, dar mie încă îmi răsună în memoria afectivă trompeta lui Paul Daian, pașii apăsați ai lui Octavian Paler pe aleile de la Romexpo și convorbirile noastre televizate despre nevoia de cultură a societății românești. Încă una dintre iluziile grandioase ale lui Octavian Paler, care le detesta pe cele mediocre, și căruia îi aduc prin această „confesiune“ un modest omagiu.

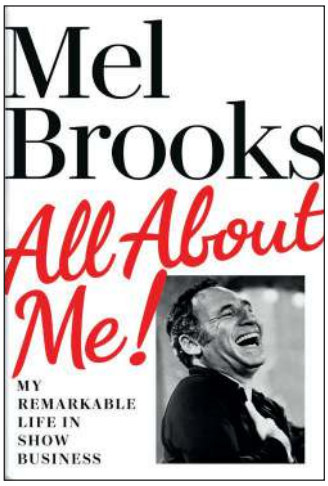

Mel Brooks, *All About Me!* Random House, 2021
All About Me! My Remarkable Life in Show Business este titlul memoriilor lui Mel Brooks, actor de primă mărime, scenarist și regizor. Volumul, apărut la Random House imprint Ballantine Books, are, desigur, o ediție audio în lectura autorului și acoperă întreaga sa viață. Mel Brooks nu se grăbește, o ia de la copilăria în Brooklyn, oprindu-se asupra experienței celui de-al Doilea Război Mondial și nu numai. Meditații, comentarii și consistente referiri la filme precum *Blazing Saddles*, *Young Frankenstein* și *Spaceballs* fac deliciul acestei cărți vii, mult așteptate și la noi. (Diana Dragoman)

Catrinel Popa, *Trecutul ca poveste: urme, mistificări și rescrieri în literatură*, Ed. ProUniversitaria, 2021
Carte de studii literare, dedicată trecutului atât ca fenomen, cât și ca temă. Nu e doar o revizuire a trecutului prin intermediul ficțiunii, ci o analiză asupra căutărilor literaturii române, întrucât, spune autoarea, istoria e printre puținele repere stabile ale literaturii noastre. De aici vin și reflecțiile fixate la frontiera dintre ficțiune și istorie. Câtă ficțiune? Câtă istorie?
Unele dintre capitolele recentului volum, cu precădere cele dedicate lui Paul Georgescu, au fost publicate în OPT motive. (Cip Handru)

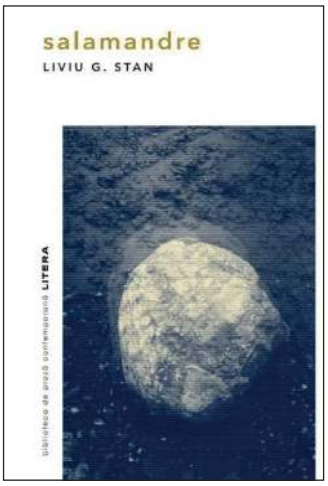

Liviu G. Stan, *Salamandre*, prefață de Mihai Ene, BPC, Litera, 2021
Este un roman construit pe categoria tragicului. Cel mai impresionant lucru rămâne construcția; aparent patru nuvele sunt unificate într-un singur fir narativ ca o pânză de păianjen. Stilul în care romanul este scris, la fel de inteligent ca și conținutul, mulându-se peste fiecare necesitate impusă de complexitatea firelor narative. Personajele lui Liviu G. Stan sunt reale, urâte precum diavolii, dar reale. (Andràș-Florin Răducanu)

Cristina Bogdan, Silvia Marin Barutcieff (coord.), *Regarder la Mort en face.* Actes du XIXe Congrès international de l'association Danses macabres d'Europe, Editura Universității din București
Un volum consistent de studii dedicate dansurilor macabre și simbolismului bogat pe care l-au dezvoltat în tot spațiul european. Lucrarea completează din perspectivă modernă viziunea asupra unor mentalități legate de marile epidemii și de amenințarea permanentă a morții. Din Evul Mediu până în prezent, numeroase reprezentări au ilustrat nevoia de exorcizare a unei frici perene și impulsul solidarizării în fața dramei comune. Variat, documentat și seducător prin temă, volumul este unul dintre cele mai interesante tomuri academice ale anului trecut. (Doina Ruști)

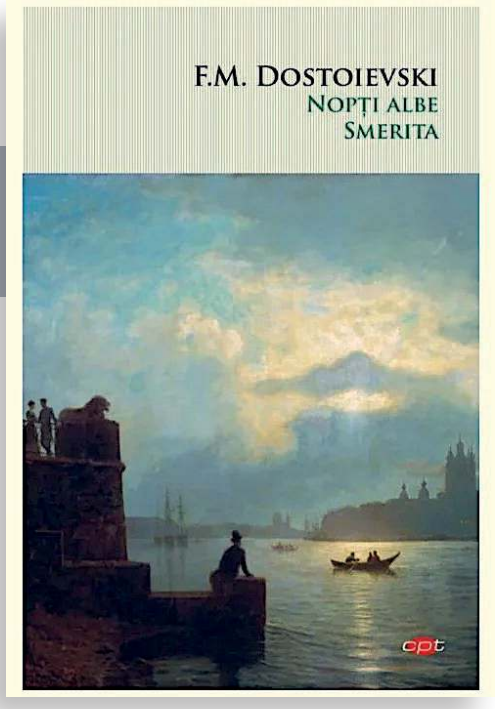

F.M. Dostoievski
Nopți albe. Smerita
Traducere de Nicolae Gane, Editura Litera, 2021.

de Andrei Simuț

Volumul reunește două nuvele timpurii, având câteva puncte comune ca stil și tehnică (narator-actant) și subiect (iluziile spulberate ale cuplului și iubirii, până la urmă disoluția sensului vieții), dar oferind diagrama a patru personaje radical diferite: în *Nopți albe,* nuvelă cu multiple ecranizări, se confruntă doi idealiști în căutarea iubirii perfecte, aproape trăind-o datorită unei desincronizări dramatice.

Smerita e povestea tragică a unui cuplu disfuncțional, angrenat într-o tot mai gravă neînțelegere a celuilalt, sfârșită cu o sinucidere și trecând printr-o neașteptată reconvertire a protagonistului-narator. Protagonistul din *Smerita,* cu toate că are privilegiul povestitorului, reușește, prin geniul lui Dostoievski, să se dezvăluie deopotrivă ca tip infernal, împlinind reversul frazei citate chiar de el din *Faust*, adică: „dorind să facă binele, nu izbutește decât să facă răul...", dar și ca posibil reconvertit. Sunt două nuvele în care arta dialogică tipic dostoievskiană înscenează prin discurs două stiluri existențiale total diferite, care se pot regăsi oricând în jurul nostru.

Lecturi și timpuri

Ligia Pârvulescu

Au apărut și în România audiobook-urile, asta după ce anterior cărțile au circulat și circulă și sub formă de e-book-uri. Iar în paralel cu audiobook-urile au început să apară chiar și videobook-urile, în care, pe lângă sunet, toate întâmplările sunt însoțite de imagini – un fel de film al întregii cărți, am putea spune. Accesul la aceste forme actuale, actualizate ale cărții se poate face în același mod în care se întâmplă toate lucrurile, cu mare viteză, și anume printr-un clic al *mouse*-ului. Există platforme online specializate în acest domeniu al cărții virtuale, platforme precum Voxa si citeste.ro unde, pe baza unui mic abonament lunar, se pot descărca mii de cărți. Pe citeste.ro, în secțiunea de e-book-uri ce pot fi descărcate gratuit, am avut plăcuta surpriză să descopăr, pe lângă „Frații Karamazov" a lui Dostoievski sau „Odiseea" lui Homer, chiar și „Plumb"-ul lui Bacovia, iar acest lucru a fost pentru mine o mare bucurie. Pe Voxa, de asemenea, pot fi găsite multe cărți, printre care și cele ale editurilor Humanitas și Litera, iar lecturile pot fi realizate de actori profesioniști, precum Victor Rebengiuc, care dă voce „Povestirilor" lui Ilf și Petrov sau Mihai Călin, care dă viață sonoră povestirilor lui E. A. Poe. Există cărți a căror voce este dată chiar de către autorul lor, un exemplu ar fi romanul „Paturi oculte" al Doinei Ruști, și este o experiență aparte să asculți o carte care-ți vorbește chiar cu vocea autorului ei. Un audiobook, pe lângă experiența unei voci care pare să ți se adreseze personal, satisface și nevoia de a câștiga timp, o nevoie pe care fiecare o resimte într-un fel sau altul. Un audiobook poate fi ascultat și în timpul altor activități, în timp ce faci sport, practic oriunde, inclusiv în mașină, în drum spre și de la serviciu, la orice fel de drum – și nu numai. Astfel încât, dacă pornești cu mașina la un drum lung și te lași pe mâna câtorva audiobook-uri, într-o vacanță, de exemplu, poți să ajungi la destinație cu o carte sau două deja „citite", iar acest lucru e valabil și pentru drumul de întoarcere. Bineînțeles că poți să-ți iei cu tine și câteva cărți tipărite; în acele momente speciale de tihnă a vacanței, compania unei cărți tipărite este într-adevăr specială.

Continuarea în versiunea online

Corpuri, narațiuni, manifeste

Alina Gabriela Mihalache

Cât de impulsiv legată este imaginea unui corp în mișcare de suprapusele limbaje ale memoriei se poate vedea în scurta (de nici un secol) istorie a coregrafiilor moderne, create în interstițiile dintre teatru, dans și music hall, începând cu epoca post-construcțiilor și până azi.

Retrospectiv, e suficientă o privire furișată și fatalmente vinovată pe geamurile unei cafenele, să zicem Café Müller, cea în care Pina Bausch își regiza cu acuitate medicală desprinderea de complexul patern, într-un dans hipnotic, la granița dintre tandrețe și repulsie. Sau o frivolă ocheadă în sălile Broadway-ului, acolo unde, pe ritmuri pop, coregraful Michael Bennett cucerea publicul și râvnitul Tony Awards cu Promises, Promises, creație hibridă de musical și dans tematic, despre cum să devii bogat închiriind cu ora apartamentul pe care-l locuiești.

Azi, doar o rapidă scanare a titlurilor de afiș ce anunță premierele ultimei stagiuni ale uneia dintre cele mai prestigioase companii de teatru-dans europene anticipează o recurență tematică, o predispoziție dacă nu chiar o obsesie pentru reprezentările traumei, identității, genurilor. The Other You, Four Relations, Baby Don't Hurt Me, Big Crying, Tell Your Mom You Love Your Skin – iată o selecție semnificativă a spectacolelor lansate online, în actuala stagiune, de Nederland Dance Theatre.

Cea din urmă, premiera lunii octombrie, semnată de coregraful norvegian Alan Lucien Øyen, e surprinzătoare prin cursivitatea sa narativă. Corpuri incerte, costume unisex (chiar și moartea poartă o salopetă stil androgin), obiecte alterate sunt antrenate într-o ramificată poveste queer, când redusă la imaginarul infantil, când amplificată la retorica post-adolescentină a generației X. În colțul din dreapta jos, un bărbat – singurul cu identitate non-ambiguă din întreaga scenă – dublează momentele cheie ale story-ului în limba surzilor. Ghid de utilizare a vocabularului sentimental pentru surdo-muți, sau, mai exact, varianta actualizată și adăugită a celebrului manual ilustrat cu sute de garoafe din mijlocul cărora bărbatul „corect" al secolului XX (costum, cravată, chip impasibil și tunsoare stil...) se lansa în dulci tirade, în Nelken (Garoafe) de Pina Bausch. Era The Man I Love.

Limbajul seducției, interogat astfel sarcastic de Bausch în 1982, prin imaginea seducătorului devorat de lanuri pletorice, de petale roz, se distilează azi într-un uni, monocord, dar alarmant discurs universal.

Emoția atât de puternică a performance-ului vine și din caracterul cosmopolit al trupei: nouăsprezece dansatori și aproape tot atâtea background-uri etnice – corpuri, tabuuri, culturi – creează țesătura subterană a unui coregrafii despre iubire, stigmă și acceptare, pe fundalul etern uman al fragilității în fața sistemelor, prejudecăților, morții.

Tell Your Mom You Love Your Skin a fost difuzat luna trecută în premieră absolută alături de un performance mai vechi (Bedroom Folk), creat de un cuplu de coregrafi israelieni, într-o montare coupé, sub titlul Skin of Mind. Sensurile se hipertrofiază, narațiunile curg periculos în aval, sfârșitul iminent suportă atâtea arhetipuri.

Poem cu tractor

Ion Mureșan

Astă-noapte am visat un vis pentru care nu am studii: am visat că sunt tractorist, dar eu nu am făcut niciodată școala de tractoriști.
Speriat, căci eram totuși la volan fără carnet de tractorist, cu motorul pornit, duduind, cu plugul cu trei brăzdare înfipt la mijlocul ogorului, am întors cheia în contact și am oprit motorul. Am coborât din pat, am privit în oglindă și m-am văzut: un copil de vreo șase ani, în pantaloni scurți, cu o mică pufoaică pe umeri, cu picioarele subțiri pătate de motorină și vaselină, ținând în mână cheia de contact a tractorului (cheia ca un penis mic și argintiu).

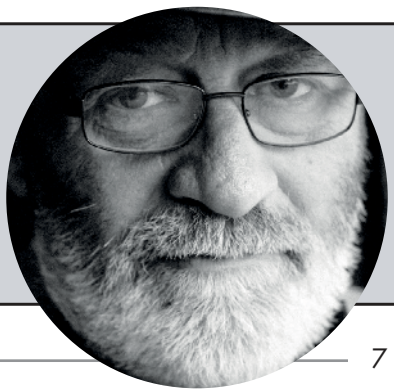

O lectură acaparatoare

Diana Dragoman

În romanul *Drumu-i lung, căldura mare*, Radu Aldulescu spune nenumărate povești, care mai de care mai copioase și mai dure, într-un climat parcă mereu terorizat de transpirație și alergătură. Oamenii apar ca niște umbre ce se târăsc de la o zi la alta, într-o țară suferindă, care nu poate să se ridice la nivelul dorințelor generale de după căderea comunismului. Decorul se dezmembrează constant, dar nu se recompune ca în cazul lumii paralele din filmul *Doctor Strange*. Mijloacele de transport în comun colcăie de persoane obosite, pentru care viața se reduce la plecatul și venitul la și de la serviciu.

Faptul că planurile narative alternează de la un capitol la altul sau că se schimbă chiar în interiorul aceluiași capitol face din acest roman o provocare care pe mine m-a absorbit și mi-a creat un și mai mare apetit de a cunoaște mai bine personajele și de a mă situa în perspectiva fiecăruia. Am încercat, poate pentru prima dată în experiența mea de cititor, să mă pun în locul tuturor și în acele contexte în care personajele erau în conflict. M-am simțit ca un mediator care se străduiește să aducă echilibru și să caute fericirea unor personaje diferite față de interesele sale sufletești, însă nu și umane. Această carte a fost când ca un duș rece, când ca o alinare, dându-mi seama că, într-un fel sau altul, nimeni nu este împlinit într-o societate care parcă îți taie avântul de *a privi în sus*. Bucuria vine când găsești pe cineva în apropierea căruia să te odihnești după o săptămână de muncă.

Pe tot parcursul lecturii, am fost pe punctul de a mă revolta împotriva multor nedreptăți, dorindu-mi să se evapore, pentru că au devenit realități din pricina acutizării lor - de pildă, salariile de nimic din care sunt nevoite să trăiască persoanele care fac curățenie. M-am gândit inevitabil la femeile de serviciu din școlile unde am învățat și care erau tare drăguțe cu noi și ne zâmbeau, în ciuda problemelor lor. Nu voi uita niciodată cum stăteau în sala unde se împărțea cornul și laptele, spunându-ne care pe unde să căutăm lăzile clasei. Aș adăuga aici inclusiv umilirea de care au parte foarte multe persoane, pe care patronii le tratează ca pe sclavi.

Nu m-aș fi gândit când eram la primele pagini că Florența va deveni monahie, deși existau unele simptome care într-acolo o duceau, cum ar fi plânsul ei după întâlnirile cu Daniel Elefterescu. Florența este acel tip de persoană care nu spune ce dorește cu adevărat în interiorul ei, tinzând să evite complicațiile, ca atunci când înțelege cam ce trai are Iulian în casa surorii lui. Este o persoană discretă și conștiincioasă, dar și destul de nehotărâtă, fără să observe că viața trece fulgerător pe lângă ea. Învață mereu și se abstrage de la propria cronologie, dar numai cu mintea, fiind pierdută parcă într-o credință pe care nu prea pot să o înțeleg. Este o credință mai mult decât habotnică. Nu este o credință asimilată conștient în urma propriei experiențe sau a aplecării ei native spre ortodoxie. Este o credință insuflată de o mentalitate medievală ce are ascendent asupra familiei, iar aceasta o izolează de restul lumii într-o bulă de săpun întunecoasă, la fel ca hainele care par lipite de ea. Singura perioadă luminoasă din viața ei coincide cu împlinirea iubirii pentru Iulian și știu că ar fi fost mult mai mulțumită de ea însăși dacă ar fi ales să plece la țară cu iubitul ei. Degeaba se autoconvinge că relația lor se transformă în telenovelă, că nu e așa.

Am impresia că prin Daniel Elefterescu, Radu Aldulescu nu ilustrează un tip uman, ci paradigma femeilor geloase, demonstrând că gelozia este o urgie ce decimează întreg câmpul emoțional-afectiv al unui cuplu, dar mai ales imaginea unui copil despre tatăl care pleacă de-acasă, noaptea, pe timpul iernii, însoțit de Poliția Comunitară. Mi se pare că Daniel aduce cu Mitică Popescu al lui Camil Petrescu, pentru că mai nimeni nu îi vede părțile bune, cu atât mai puțin Cristina. Daniel pare genul de om care dă de belele peste tot pe unde calcă, fiind un damnat fără a fi săvârșit nicio faptă rea sau fără a fi fost blestemat. Este un om valoros, care își ia în serios rolul de bărbat.

Așez romanul *Drumu-i lung, căldura mea* pe raftul cărților care mă edifică, atât pentru stil, cât și pentru plăcerea cu care a fost scris și care se răsfrânge asupra poftei de a spune și de a aduna întâmplări. Recomand acest volum cu toată căldura și nu pot spune decât că am avut parte de o lectură profundă, care mi-a dat de gândit.

Permutări

Ioana Cistelecan

Hotărâseră amândoi să se lase de fumat. Erau mai degrabă forțați de împrejurări financiare, ceea ce o făcea să-și guste eșecul și mai amar. Totul se învârtea în sfera bizarului: avea senzația din ce în ce mai acută că, odată ce renunțase la gestul de a-și aprinde o țigară, îi pierise o doză esențială de farmec personal. Primele trei zile de abstinență i se consumaseră oarecum într-o apatie rezonabilă; își luase avânt, se autoconvinsese că numai și numai lucruri bune îi așteaptă la capătul unei săptămâni, să zicem, însă se surprindea în plin meci de ping-pong hormonal, plonjând impecabil în butoiul cu melancolie, stagnând confortabil acolo, detestându-se; ca în bancul cu marii tirani care stăteau în iad în hazna până la gât și Scaraoțchi care vine și zice: *pauza s-a terminat, capul la fund*! Parcă nu mai era în stare nici să dea gust mâncării în care învârtea mecanic, ca și cum între tutun și ciorbe-tocănițe se instalase un echilibru implicit pe care ea îl disturbase forțat. Fals că prima zi era cea mai dificilă; fals că-ți substitui gestul primar cu un altul, vezi: ros de gumă ori croncănit de semințe; fals că dezvolți o poftă teribilă pentru dulciuri și aluaturi – multe legende ce se prăbușeau treptat, crase demistificări ale experienței probate cu obstinație pe propria-i piele... Sau poate că ea aparținea categoriei aleșilor într-ale viciului, – *aficionados ai rotocoalelor* – adică acelor fumători dedicați, exemplari, autentici – poate că tocmai de aceea nu se închipuise niciodată existând în afara fumului – pop-artul de fum, Andy Warhol de fum, punk de fum – ce-i ieșea atât de izbăvitor pe gură. Nimic nu părea să umple golurile, să dea sens pauzelor de plictis, așa cum o făcea voluptatea-i înadins cenzurată acum, plăcerea de a fuma. Berea era mai amară, mai alcoolizată, mai concentrată și... totodată într-atât de fadă; cafeaua de dimineață era înghițită-n hopuri, doar pentru a evita o inevitabilă ulterioară durere de cap, sloganul: *fentă de stânga, învăluire pe dreapta, ieșit din trei secunde și cârlig fâș* își vădea autenticitatea nu numai pentru teribila vară de căcat care ar putea cu brio să întreacă *ordeal*-urile din *Cold Hand Luke* sau *Cat on a Hot Tin Roof*; nu mai identifica niciun dram de rezon să se ridice din pat, să se târască prin casă, să facă *ceva*! Ar fi preferat să doarmă ca o beșniță, vizibil deranjată până și de furnicarul mecanic animat din jurul blocului și să se trezească în clipa în care memoria sa olfactivă exclusese fumul dinlăuntrul ei – basme... zmeul care se trezește și zice clișeistic tâmp: *ah ce mult am dormit*. Acum se desvrăjise suferind mai degrabă de imaginarul intoxicat de legende urbane și filme realiste. Visase că medicul îi descoperise o coajbă pe plămâni și pe ovare, împricinată – evident – de țigări: îmbetegirea onirică a plămânilor era de-a dreptul hilară, căci ea nu suferea freudian de nicio spaimă chintesențială că va sfârși într-un cancer pulmonar – „Toată lumea trebuie să moară de ceva", se ițea aprig la teoriile stupide ale foștilor fumători, întotdeauna cei mai înverșunați susținători ai sănătății bla-bla-bla; disfuncționalitatea ovarelor avea un substrat psihanalitic și psihanalizabil – teama ei de sterilitate, de lipsă a fertilității, teama de eșec a speciei, dublată mereu de frica de a înregistra un succes reproductiv, frica de ipostaza maternității – presupunea o mie și o sută de responsabilități, de cedări, era îngrozitor, terifiant, putea să se abandoneze neesențialului, să se plafoneze, să se

Toate păcatele noastre proiectate în ceilalți

Dorian Dron

Am terminat fix acum 10 minute romanul lui Mihai Victus și asemeni Irinei, coprotagonist și povestitor, am rămas pe colțul patului și am privit în gol. Inevitabil, după lectură rămâi cu niște întrebări legate de fratele ei, Horia, profesor de istorie și de sport, fost boxer, care ascunde sub pat un element incriminatoriu în plin proces de spălare a imaginii sale publice.

Dincolo de miza romanului, de a urmări un fir narativ bazat pe drame interioare, frustrări și dorințe, *Toate păcatele noastre* pune degetul pe o problema întâlnită în spațiul nostru, care rămâne în aer de fiecare dată când se amintește de ea: familiile ultra religioase, habotnice, care își obligă copiii să le urmeze pioșenia. Familiile care-și duc obligatoriu odraslele la biserică și le obligă să stea la toată slujba, care permit derapaje canonice pentru probleme inexistente și care, fără conștiință, reușesc să schilodească emoțional niște ființe lipsite de apărare. De aici și dorința de răzbunare a personajelor principale. Irina nu poartă cercei până în liceu și ajunge să locuiască împreună cu o parteneră, iar Horia se apucă de box, căutând să-și demonifice ura și furia acumulate. Frați ce fac front comun în apărarea demnității când unchiul lor caută abuzul sexual.

Aici este problema de fapt, tăcerea în fața păcatului, ascunderea de „ce-o să zică lumea" și mușamalizarea constantă. Singura soluție promisă din partea familiei celor doi este mântuirea și spovedirea, neștiind că tocmai mărturisirea unor păcate de care nu sunt conștienți și/sau făptași devine supliciu. O mamă care stă și privește pedepsele impuse de un tată cântăreț în strană devine în sine imaginea supunerii și a lipsei de reacție, pentru că tatăl este capul familiei.

Iar de aici întregul imaginar condus de nesupunere, viciu, îndoială și dorințe reprimate din copilărie.

Căci legătura dintre doi frați, în descoperirea corporalității lor, are o tentă de fruct interzis, de ispită Adamică. Irina înoată alături de el și fiecare își privește corpul prin ochii celuilalt. Fapt care duce la un act sexual reprimat, la dorință din partea băiatului, la acea dragoste de copil, pură și inevitabil distrugătoare. Pentru că fix dorința asta îl bântuie și la adolescență și la maturitate. Iar Horia alege să-și înăbușe dragostea pentru acea Irina pe care o vedea pe blocul de beton întinsă la soare și să-și elibereze hormonii în relații clandestine, cu prostituate sau legături dubioase. Pe de altă parte, Irina este sora care vrea să-l aibă pe fratele ei doar pentru ea și inconștient nu-i „permite" băiatului să își consume sexualitatea cu vreo colegă disponibilă. O formă de gelozie originară, văzută ca un act biblic modern, dar cu pedepse canonice.

Toate păcatele noastre este un roman scris din perspectiva unei voci feminine bine conturate, credibile și autentice.

O poveste la care e necesar să mai stăm pe colțul patului și să ne întrebăm dacă noi suntem greșiți sau ceilalți.

Anul 2021, pentru mine

Florin Spătaru

Vom începe prin a menționa romanul câștigător al concursului organizat de Ed. Litera: *Translucid* de Ligia Pârvulescu, roman de debut. Noutatea mesajului cărții vine din capacitatea rară de a sintetiza mai multe voci, căci prozatoarea face dintr-o galerie mare de personaje unul singur, subtil și modulabil. „*Translucid* are toate atuurile pentru a fi un roman de succes“ ne informează Claudiu Komartin pe coperta a patra. Romanul complex este cu siguranță o referință a anului.

Acest al doilea an pandemic a fost punctat de alte apariții în proză demne de notat, cum ar fi *Isus din întuneric* (Litera) de Radu Găvan, un roman despre zonele tenebroase ale creației, mai ales lucrând cu umbrele insesizabile pe care obsesia le desenează în matricea creativă“, după cum menționează Doina Ruști. Romanul, apărut la Litera, în colecția Biblioteca de Proză Contemporană, a fost însoțit de alte apariții precum

Salamandre (Litera) de Liviu G. Stan, un roman despre cele patru trepte ale răului, *Drumu-i lung, căldura mare* (Litera) de Radu Aldulescu, un roman apărut în decembrie 2021, creat din două confesiuni, două personaje înainte de a se întâlni.

Printre alte recomandări ale revistei *OPTm* s-au mai aflat și romanele *Tot înainte* de Ioana Nicolaie (Humanitas), *Cântecul păsării de plajă* (Polirom) al lui Tudor Ganea, scris pe același ton ca romanul de debut, *Gripa* de Ioana Drăgan (Tracus Arte) sau *Cornul inorogului* de Bogdan Crețu, roman popular, amintind de Gib Mihăescu.

Desigur, mult mai multe cărți au circulat din librării virtuale către noi, ca *Ioșca* (Polirom) lui Cristian Fulaș sau *Înainte de întuneric* (Litera) de Dan Stanca - un roman cu o încărcătură emoțională maximă. De asemenea, autoarea Irina Georgescu Groza, care a semnat și în *OPTm*, a publicat în acest an o carte pe care am citit-o cu plăcere - *Exodul mieilor* (Nemira).

Se pare că acest an agasant a reușit să-i inspire pe mulți autori, iar acesta nu poate fi decât un lucru bun.

Delicatese din Oltenia

Doru Ciolacu

Chiar dacă toată lumea este de acord că avem o mare influență otomană, fanariotă și slavă în mâncărurile noastre, le-am făcut totuși în felul nostru. Au gust oltenesc. De aceea zic, ar merita ca lumea să vină până aici, să meargă la țară, să vadă cum face tușa de la Dăbuleni pâine-n țest. Să vină să vadă păcele și gighir, mâncăruri clar venite de pe pe vremea Imperiului Otoman, dar pe care noi încă le facem în Lunca Dunării. Nu le mai fac ei în Turcia, nu le mai fac în Macedonia. Dar noi le mai face aici și cred că sunt mai bune decât se făceau atunci. Tot de-acolo de vin și ciorba, dar ciorbele astea oltenești n-au egal. O spun cu o mândrie locală, reținută și nu prea, pentru că sunt o sumedenie de feluri de ciorbe. De pildă, cred că am filmat 14-15 variante de ciorbă de pește. Dar mie îmi place ciorba de cocoș (cocoș cu creastă roșie). Bunica mea punea oala de pământ și ieșea în drum la taină. Când își mai aducea aminte, venea și mai băga un lemn pe foc. În patru ore se făcea acea ciorbă, dar era nemaipomenită. Bineînțeles că nu se cântărea nimic: se puneau legume cu poala. Felul doi, neapărat saramură de pui de toamnă. Cu puiul fript pe jar, cu legumele fripte pe jar. Saramura aceea trebuie musai să aibă gust de fum, de arsură. Iar puiul, știi, trebuie să fie arămiu. Ei, și toate acestea în zeamă cu mult usturoi care se soarbe cu țușca. Și, bineînțeles, cu mămăligă.

Revista este editată de Asociația Creatorilor de Ficțiune (ACF).

Bulevardul Bălcescu, nr. 7, București.

© OPTm

ISSN 2734 - 5017
ISSN-L 2734 - 5017

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.
Redactori: Mihai ENE, Cătălin D. CONSTANTIN, Doina RUȘTI, Radu ALDULESCU, Catrinel POPA, Enrique NOGUERAS, Roberto MERLO, Sebastián TEILLIER, Adriana TITIENI IRIMESCU, Emanuela ILIE, Diana DRAGOMAN, Ciprian HANDRU, Bianca ZBARCEA, Codruț RADU.

https://optmotive.ro
e-mail: optmotive@gmail.com